

opinionibus vulgo receptis, reddit e contra ejus realitatem historicam verisimiliorem; communiter enim ea eveniunt quae his opinionibus consonant. Ergo systema mythicum repugnat in suorum criteriorum assignatione.

2° *Repugnat etiam in eorundem criteriorum applicatione Evangelii facta.*

Straussius enim, ut haec criteria Evangelii applicet, contendit, sed non probat, haec Evangelia longe post Apostolos conscripta esse. At, etiam dato conscripta fuisse post Apostolos, impossibile est facta quae in his referuntur esse mythica; et hoc constat duplici argumento.

Argumentum primum : Ad mythi efformationem requiruntur, et tempus satis diuturnum, et ideae mytho consentaneae. Atqui, pro mythorum evangelicorum efformatione defuit utraque conditio. Defuit tempus sufficiens : nam, ex ipso Straussio, Evangelia in fine secundi saeculi exarata fuere; ex altera autem parte, vigente primo saeculo, seu viventibus Apostolis, efformari non potuerunt mythi evangelici. Super sunt ergo quinquaginta, aut ad summum, centum anni; quod tempus, ad mythos evangelicos tam sublimes efformandos, est prorsus insufficiens. Ergo defuit tempus. Sed et defuerunt ideae hisce mythis consentaneae, cum religio catholica Judaeorum et Gentilium praejudiciis penitus adversaretur.

Argumentum secundum : Ex quatuor criteriis a Straussio assignatis, si primum excipias, cujus falsitas jam est satis probata, nullum est quod conveniat Evangelii. Etenim 1° varia Evangelia concordant in multis; in caeteris vero, quae sunt accidentalia, non

discordant nisi apparenter tantum; 2° in his non deprehenditur stylus poeticus aut fanaticum redolens; 3° idea demum Messiana vulgo recepta, longe diversa erat ab ea quam Evangelia exhibent. Ergo....

168. De sententia Eichhorn circa proto-Evangelium, jam satis supra dictum est. Opinio autem Baur speciali non indiget confutatione, quia, ex dictis de auctoritate historica Evangeliorum, sufficienter reprobat. De caetero, omnes vident illam esse mere gratuitam, et, ex praeconcepto desiderio penitus evertendi Christianismi divinam originem, arbitrarie fuisse confictam.

DISSERTATIO SECUNDA

DE FACTIS QUAE IN LIBRIS HISTORICIS NOVI TESTAMENTI CONTINENTUR, ET DIVINAM CHRISTI MISSIONEM OSTENDUNT

169. Nunc deveniendum est ad notas in iis libris contentas quorum auctoritatem adstruximus. Sunt autem illae notae : indoles Christi eximia, miracula in Novo Testamento narrata, resurrectio Salvatoris, necnon prophetiae ab eo editae. Unde quaeruntur quatuor :

QUAESTIO I^a

Utrum ex mirabili Christi indole probetur Religionis ab eo institutae divinitas?

(Vide Brugère : *De vera relig.*, n. 73. — Knoll : *Theol. dog. fundam.*, §§ 120, 121, 122. — Bacuez et Vigouroux : *Manuel biblique*, t. 3, n. 472.)

Resp. Affirmative ex sequentibus assertionibus :

170. Dico 1° : *Elucet in persona Christi sapientia sublimis.*

Id satis patebit ex dicendis circa doctrinae catholicae excellentiam. Nunc autem haec sapientia considerari potest, 1° in sententiis quas protulit, 2° in parabolis quas excogitavit, 3° in suis responsis ad insidiosas quaestiones, 4° in toto dicendi genere.

1° *In sententiis*, quae ita sunt *verae*, ut mens, iis auditis, statim acquiescat; ita *novae*, ut cujusque admirationem rapiant; ita *profundae*, ut ruminatae nunquam exhauriantur; ita *pulchrae*, ut a memoria non excidant; ita *clarae*, ut omnes eas apprehendant. Quasdam tantum citabimus: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur* (Matth. XVI, 26)? — *Quaerite primum regnum Dei et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis* (Matth. VI, 33). — *Ubi thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit* (Luc. XII, 34). — *Ex abundantia cordis os loquitur* (Matth. XII, 34).

2° *In parabolis*. Parabolae Christi omnes profanorum auctorum apologos superant gravitate, utilitate et sanctitate. Et insuper id mirum continent, quod sint simul, et theologicae, et propheticae, et morales. Quatenus *theologicae*, nos potissimum edocent regni coelorum his in terris institutionem, propagationem et fructus. Quatenus *propheticae*, futuram Judaeorum reprobationem et Gentilium conversionem fere omnes annuntiant. Quatenus *morales*, memorant dispositiones ad Redemptionis beneficia percipienda necessarias. Sic v. g. parabola filii prodigi: ut theologica, mysterium justificationis et convivii eucharistici exhibet;

ut prophetica, reditum gentilitatis et Synagogae invidiam; ut moralis, viam conversionis et poenitentiae.

3° *In responsis*. Quae responsa patefaciunt: 1° miram animi tranquillitatem, quae insidiosis interrogationibus nunquam perturbatur; 2° stupendam perspicaciam in prava loquentium intentione detegenda; 3° singulare acumen ad breves et claras solutiones inveniendas; 4° eximiam solertiam ad confundendos adversarios, ita ut nihil replicent, sed rubore afficiantur.

4° *In toto dicendi genere*, quod reperitur familiare, humile, apertum, sincerum, ab omni aestu nimioque impetu alienum, et tamen vehemens et forte.

171. Dico 2° : *Elucet in persona Christi eximium magnanimitatis decus.*

Pensatur alicujus magnanimitas ex tribus: 1° finis propositi altitudine; magnanimus enim magna cogitat; 2° mediorum adhibitorum sublimitate; 3° fortitudine executionis. Jam vero:

1° Christus opus inter omnia opera cogitabilia praestantissimum pro fine habuit, videlicet: mundum universum ab errore idololatriae ad Dei unius cultum, ab horrenda corruptione ad morum puritatem, a religionum multiplicitate ad Ecclesiam unam reducere, omnesque homines in eandem quasi familiam colligere.

2° Media a Christo adhibita divina prorsus apparent. Nec enim vim externam, aut temporalem auctoritatem appetivit, nec naturalem doctrinae facilitatem, aut subtilitatem disputationis, aut humanae eloquentiae praestigium, aut terrestrium promissionem in sui

adjutorium vocavit, sed sola crucis stultitia homines ad se alliciendos decrevit.

3° Nec minus stupenda apparet in executione fortitudo. Ad suum enim opus perficiendum intrepide, secure, fiducialiter incessit; nec ob ingruentes procellas ab incepto deflexit; quinimo, omnia sibi per crucis ignominiam subjicienda esse credidit et asseruit: *si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. XII, 32).

172. Dico 3°: *Elucet in persona Christi sanctitas perfectissima*, qua, videlicet, omnia officia, sive erga Deum Patrem, sive erga caeteros homines, sive erga seipsum, fidelissime implevit.

1° *Officia erga Deum*: *Meus cibus est*, inquit, *ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus* (Joan. IV, 34). *In his quae Patris mei sunt, oportet me esse* (Luc. II, 49). Et revera, non videtur aliud in omnibus suis dictis et gestis quaesivisse. Quid de zelo domus Dei? quid de continua oratione in qua etiam saepius pernoctabat?

2° *Officia erga caeteros homines*: Longius certe esset in medium proferre innumeras ejus charitatis testimoniationes, tum sermonibus, tum factis exhibitas. Haec quippe charitas fuit universalis, neminem excludens, sed specialius ad pusillos, debiles, pauperes et praesertim peccatores propensa; fuit operativa et efficax, omnibus cujuscumque generis miseris opitulando; fuit invicta et constans, quam nec importunitates, nec persecutiones, etiam atrocissimae, frangere aut minuere potuerunt; fuit sui diffusiva, cum nos ad omnes homines, quantumvis extraneos aut inimicos, diligendos, potenter et feliciter, ex-

citaverit. Hinc nullum certe unquam inventum est cordi Christi in charitate erga suos aequiparandum.

3° *Officia erga semetipsum*: Nihil siquidem, in ejus verbis aut gestis, minus rectum aut minus prudens deprehenditur; sed omnia apparent justa, circumspecta, congrua et ad suos fines sapienter ordinata. Relucet in eo abnegatio proprii interesse totalis et indeficiens. Per triginta annos absconditus manet, dies suos in summa egestate, humilique obedientia traducens; durante vita publica, nihil mirabile operatur, nisi propter hominum utilitatem; motus omnes suos ita componit, ut nullibi caeco ac inordinato impetu abreptus videatur, sed semper sibi constans ac placidus etiam in vitiorum correptionibus; sui penitus immemor, pauperrime vivit, emendicatis se sustentat, nec habet ubi caput reclinet. At potissimum in suae crudelis passionis decursu, incredibile est quam ingenua mentis nobilitate, quantaque cum patientia, mansuetudine, et aequanimitate se gesserit usque ad finem. Christus ergo omnia officia sua erga Deum, erga caeteros homines, erga semetipsum fidelissime adimplevit.

173. Dico 4° Christus, qualis exhibetur in Evangelio, dicendus est totius perfectionis, in ordine morali, exemplar pulcherrimum

Tria, ut supra diximus, ad rationem pulchri requiruntur, nempe: integritas, ordo conveniens partium, et claritas. Atqui, sub hoc triplici respectu, Christus est, in ordine morali, exemplar superans id omne quod cogitari potest.

I. *Est exemplar pulcherrimum ratione integritatis.*

Illud dicitur integrum, cui nihil deest eorum quae ipsi conveniunt. Sed talis integritas certe Christo tribuenda est.

1° Non tantum fuit ab omni culpa immunis, et confidenter dicere potuit inimicis : *Quis ex vobis arguet me de peccato?* (Joann., VIII, 46) ; sed insuper, liber invenitur ab hisce defectibus, quantumvis indeliberatis, quos, etiam apud consummatae sanctitatis viros, identidem reperire necessarium est.

2° Christus nulla caruit virtute ; quinimo, dum inter caeteros justos, alius una, alter alia virtute singulariter praestat, et, ob naturae debilitatem, alicujus virtutis exercitium exercitio alterius nonnunquam praejudicare videatur, Christus aequaliter excellit in omni genere virtutum, atque per omnium complexionem, ejus sanctitas definienda est.

II. *Est exemplar pulcherrimum ratione proportionis et harmoniae, quam ipsius dotes servant ad invicem.*

Illae enim dotes, justo ac mirabili temperamento, in unum quasi concentum conspirant. Sic conveniunt simul in eo contemplatio et actio, flagrantia zeli et discretio prudens, peccati detestatio et peccantis amor, sapientia sublimis et mira simplicitas, aequalitas animi et exquisita sensibilitas, austeritas et gratia, decor majestatis et conversationis jucunda familiaritas ; ejus compassio virilis est, liberalitas circumspecta, gravitas sine durezza, modestia sine affectatione, humilitas sine pusillanimitate, dignitas sine arrogantia, fortitudo sine ostentatione, firmitas sine obstinatione, in omnibus demum, vel a minimo excessu et defectu alienus, virtutis medium inviolabiliter tenet.

III. *Est exemplar pulcherrimum ratione claritatis.*

Et hoc patet ex duobus :

1° Splendore suo omnes creaturarum perfectiones obtenebrat. Christus enim passim spectatur veluti perfectionis cujuscumque typus atque mensura, qui et ipse nulla alia creata perfectione mensuratur. Et ideo, caeteros eo majores aestimamus, quo minus videntur ab eo recedere, ut in nullius mentem unquam veniat hunc aliquando coaequandum fore.

Et, quod mirabilius est, talis fuit Christus ab initio et in toto vitae decursu. Viri quidem, etiam praestantissimi, ad summum sanctitatis ipsis possibilis apicem nonnisi gradatim ascendunt, et in difficilioribus adjunctis quadam indigent animi praeparatione, ut seipsis fortiores evadant. Christus vero non habet virtutem proprio labore partam et auctam, sed semper apparet illa instructus, quasi ex ipso fontaliter procederet, et, omni data occasione, cum pari facilitate, quidquid in perfectione exercenda magis arduum excogitari potest, incunctanter et sine animi haesitatione et conatu, aggreditur et absolvit.

2° Cum tantus sit splendor ille sanctitatis a Christo procedens, omnibus tamen sese accessibilem et imitabilem praebet. Etenim illud exemplar : 1° accommodatur naturae humanae, secundum se consideratae, quia in eo divinae perfectiones sub forma humanitatis manifestantur, quasi ad imaginem et similitudinem nostram factae ; 2° accommodatur omnibus omnium locorum et temporum populis. Quamvis enim Christus gentis et aetatis suae mores referat, ratione tamen perfectionis intellectualis et moralis, illum omnes, ad

usque mundi finem, habere debent veluti coevum et concivem, in quo hominis, ut ita dicam, idealis typus exhibetur; 3° accommodatur denique diversis humanae vitae conditionibus et statibus, eo quod communem in exterioribus agendi modum tenuerit, multisque fuerit tribulationibus impetitus, sicut ple-
rorumque vita obnoxia esse solet.

174. Dico 5 : *Indoles Christi supra descripta invicte probat religionis ab eo institutae divinitatem.*

Prob. 1°. Christus has eximias dotes ex nullis naturalibus causis haurire potuit : nec ex sua gente, nec ex sua familia, nec ex sua exteriori professione ; illas igitur ex Spiritu sancti extraordinario influxu accepit. Sed tales dotes ad hunc unice finem ordinavit ut suam apud nos religionem institueret. Ergo, si falsa sit haec religio, a Spiritu sancto decepti sumus.

Prob. 2°. Christus de semetipso testimonium dicens, ea protulit quae, si non sint a Dei legato, imo ab homine Deo dicta, sunt certe verba hominis vel delirantis et insanientis, vel monstruose et incredibiliter superbientis. Sint in exemplum sequentia ; *Quis ex vobis arguet me de peccato?* (Joan., VIII, 46). — *Antequam Abraham fieret, ego sum* (Joan. VIII, 58). — *Ego sum via, et veritas et vita* (Joan. XIV, 6). — *Si exallatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. XII, 32). — *Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet* (Joan. XI, 25). — *Coelum et terra transibunt, verba autem mea non praeteribunt* (Matth. XXIV, 35). — *Videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, et venientem cum nubibus coeli* (Marc. XIV, 62). — *Ego et Pater unum*

sumus (Joan. X, 30). — *Ego sum panis vivus qui de caelo descendi ; qui manducat me, et ipse vivet propter me* (Joan. VI, 51, 58). — *Aedificabo Ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt adversus eam* (Matt. XVI, 18). — *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*, (Matt. XXVIII, 20), etc., et sexcenta alia quae hic referre non vacat, ita ut etiam spectata sola testimonii magnificentia, merito dici potuit : *nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo* (Joan. VII, 46).

Unde sic conficitur argumentum : si Christus non est Dei legatus, imo et Deus, vel, talia proferendo, cum bona fide credidit se verum dicere, et satis irrideri non potest ejus dementia ; vel erat in mala fide, et tunc est impostor, omnium qui unquam fuerunt sceleratissimi. Atqui haec utraque hypothesis ejus indoli, qualem supra descripsimus, aperte repugnat. (Vide *Manuel biblique de Vigouroux*, t. 3, n° 472 — Hurter : *Theol. gen.*, n° 89, 81.)

QUAESTIO II^a

Utrum miracula in libris historicis novi Testamenti narrata divinitatem religionis catholicae certo demonstrent.

175. Resp. Affirmative.

Ad cujus evidentiam, primo summatim revocanda sunt praecipua prodigia hujusmodi. Quia autem ordinarentur ad patefaciendam divinitatis virtutem, cui omnes obediunt creaturae, hinc in omnibus creaturarum generibus patrata fuisse legitur, videlicet :

1° *In rebus inanimatis*, v. g. stellae apparitio, aqua mutata in vinum, tempestatum sedatio instan-

tanea, ambulatio Christi et Petri supra fluctus maris, multiplicatio panum, sol obtenebratus... etc...

2° *In corporibus aegrotantium*, nempe : innumeralium infirmorum subita et perfecta sanatio.

3° *In animabus*, per inferiorum virium immutationem ; nempe, quando in medio eum occidere volentium securus transibat, aut vendentes et ementes solus de templo eiciebat, aut unico verbo Apostolos sibi devinciebat, aut dicendo simpliciter : *Ego sum*, turbas satellitum prosternebat.

4° *In mortuis suscitatis*. Tres numerantur, quorum unus jam deferebatur, alter jam erat quatuordecim annorum et foetens. Plura alia mortuorum corpora dicuntur surrexisse post ejus mortem et apparuisse multis. Quibus adde Moysen et Eliam qui visi sunt in monte Thabor.

5° *Ex parte Angelorum*. Angelica apparitio facta est Zachariae, Mariae ac Josepho ; visa est turba Angelorum, auditusque eorum concentus in Bethlehem ; Angeli Christo in deserto ministraverunt, et unus eorum hunc in horto agonizantem confortavit.

6° *In spiritibus malignis*, quos Christus multoties solo imperio eiciebat, et qui ipsi reddebant testimonium.

7° *In proprio Christi corpore* ; dum, scilicet, in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus nihil manducavit, in monte Thabor transfiguratum est, et praesertim redivivum de sepulcro gloriose exivit.

Insuper, Christus hanc miracula patranda facultatem Apostolis communicavit.

Nam 1°, Christo vivente, legimus Apostolos, et multos

sanasse aegrotos et daemonia fugasse. 2°, Christo mortuo, hanc praerogativam Apostoli cum ingenti fructu exercuerunt, uti patet ex Actibus a S. Luca scriptis. Sic, sola umbra Petri aegrotantes liberabat, et ipse Tabitham suscitavit ; sic, sudaria B. Pauli curabant infirmos, et ipse adolescentem ad vitam revocavit... etc. etc.

Jam vero, nihil deest ut ex hisce factis legitime concludatur religionis catholicae divinitas.

1° Haec facta esse historice certa patet ex dissertatione praecedenti.

2° Haec esse vera miracula evidentissimum est. Multa enim superant vires omnes naturales creatas, v. g. multiplicatio panum, mutatio aquae in vinum, transfiguratio, et praesertim mortuorum suscitationes. Caetera vero, nec per naturae vires, nec per industriam humanam explicari queunt. Nam, vel nullis mediis externis contigerunt, videlicet : ubi solo nutu, solo vocis imperio fierent, aut super longe absentes ; vel media erant omnino improporcionata, nempe : sola manuum impositio, solus fimbriae contactus, linitio oculorum caeci nati ex luto, etc...

3° Ea miracula esse divinae missionis Christi argumenta dubium non est. Nam, quia eo praecise tempore facta sunt, quo Christus novam praedicabat religionem, omnes illa accipere debuerunt veluti divinum testimonium. Insuper, multa ad id ex sua natura ordinabantur, v. g. stella Magos ducens ad praesepe, concentus Angelorum in Bethlehem, vox e coelo delapsa : *Hic est Filius meus dilectus...*, *Ipsium audite*. Item prodigia, Christo ultimum suspirium exhalante, patrata. Denique, saepius Christus operum suorum